

MÉLYFÚRÁS

A Méltányosság Politikaelemző
Központ folyóiratszemléje

MÉLTÁNYOSSÁG
politikaelemző központ

SZERKESZTŐK

Ferenczi Bálint

Frisch Dorottya

Kiss Róbert

Lénárd Lili

Kire szavazzak, ha nem a saját pártom vezetőjére?

Jean-François Daoust, André Blais, és Gabrielle Péloquin-Skulski munkája egy empirikus kutatásra épülő elemzés, amely a szavazók, a párt és a pártvezetők preferenciája között kialakult kapcsolatot vizsgálja. A kutatás eredménye releváns Magyarország szempontjából, ugyanis az 2022-es országgyűlési választásokra kialakított összellenzéki koalíciónak köszönhetően az ellenzéki szavazók nem feltétlenül a saját pártpreferenciájuk alapján szavaznak az ellenzéki miniszterelnök jelöltre.

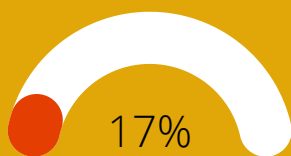
A kutatás a CSES (Választási Rendszerek Komparatív Tanulmánya) adatainak felhasználásával készült, amely egy 20 éves periódus, 83 különböző választási eredményeit fedezi. A kutatásban az elemzők két vezető kérdésre keresték a választ: hányan részesítik előnyben a pártpreferenciájukkal nem egyező vezetőt, illetve, az ezen kategóriába tartozó szavazóknak mekkora aránya szavaz a pártpreferenciájától eltérő, az általuk preferált vezető pártjára.

A mért adatok alapján, a választók 17 százaléka preferálja a pártpreferenciájától eltérő politikai vezetőt. Ebben a csoportban a szavazók túlnyomó többsége (80 százalék) így is az általuk támogatott pártot, míg 20 százalék az általuk preferált vezető pártját választja. A kutatás szintén megmutatta, hogy a civil mozgalmakat és a politikai spektrum szélein található pártokat preferáló szavazók jelentősebb tendenciát mutatnak a párt és pártvezető preferenciája között. Ebből következik, az is, hogy a nagy pártok számának csökkenésével nő a harmonizált szavazás esélye.

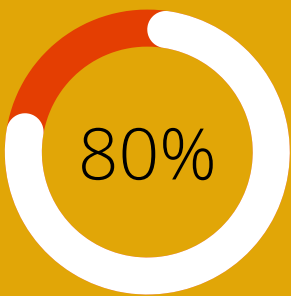
Végül a kutatás logikus összefüggést mutat az általunk preferált vezetőre szavazók aránya és a politikailag kevésbé polarizált politikai környezet között. Az elemzők konklúzióként megállapítják, hogy a pártpolitikai preferencia a mai napig jelentős szerepet játszik a szavazók döntésénél, annak ellenére, hogy az elmúlt években a politikatudomány ennek az ellenkezőjére vélt tendenciát felfedezni.

A kutatás egy 20 éves perióduson belül 80 választás eredményeit vizsgálja a CSES adatai alapján.

Inkongruens szavazók aránya.

A preferált vezető helyett, a preferált párt vezetőjére voksoló szavazók aránya inkongruencia esetén.

**Jean-Francois Daoust, Andre Blais, Gabrielle
Peloquin-Skulski**

What do voters do when they prefer a leader from another party?, Party Politics. 2021;27(2):308-316.

Migráció és a szélsőjobb

Meredith Winn tanulmánya az Európai Unió tagjainak belpolitikai helyzete és menekültpolitikája közötti összefüggést vizsgálja. Az elemzés téziseként Winn azt bizonyítja, a két politikai aspektus között valós kapcsolat fedezhető fel: a kutatás eredményeként megfogalmazza, hogy a jobboldali rendszerek terjeszkedése hátráltatja a menekültpolitika intézményesítését és csökkenti a menekültstátuszok elfogadásának arányát. Az elemzés releváns Magyarország szempontjából, hiszen Orbán Viktor politikai rendszerében jelentős szerepet tölt be a menekültpolitika, mint ahogy az ország uniós politikájának is meghatározó eleme a migráció.

Az elemző a 26 uniós tagállamot vizsgálja 2000-2018 között. A kvantitatív kutatásban két hipotézist tesztl; a jobboldali pártok növekedése és a megadott menekültstátuszok száma közötti negatív, valamint a baloldali pártok növekedése és a menekültstátuszok száma közötti pozitív kapcsolatot.

A téma relevanciáját az elemző Angela Merkel, német kancellár 2015-ben adoptált "open-door" (befogadó) menekültpolitikájával vezeti fel. Azért választotta ezt a példát, mert a nagy mennyiségben érkező közel keleti menekültek ellentmondásos megítélése következményében a német szélsőjobb jelentős támogatottságra tett szert. A belpolitikai feszültség, és a kancellár támogatottságának csökkenése miatt Merkel kénytelen volt engedni, és bejelentette a határok csökkentésének és az illegális bevándorlók deportálásának felgyorsítását.

A tanulmány konklúziójában Will megállapítja, hogy a nemzetközi közösség által támogatott befogadó menekültpolitikára jelentős hatással vannak a szélsőséges pártok.

A kutatás 2000 és 2016 között a 26 uniós tagállamot vizsgálja.

A téma relevanciáját az elemző Angela Merkel, német kancellár 2015-ben adoptált “open-door” (befogadó) menekült politikájával vezeti fel.

A tanulmány megállapítja, hogy a szélsőséges pártok jelenléte elutasító hatással van a menekültpolitikára.

Meredith Winn

The far-right and asylum outcomes: Assessing the impact of far-right politics on asylum decisions in Europe, *European Union Politics*. 2021;22(1):70-93

Párttagság és a hűség kérdése

Elad Klein tanulmánya a politikai szereplők régi és fiatalabb democráciákban történő pártváltását vizsgálja. Annak ellenére, hogy a politikai pártok támogatottságának nagymértékű változását általában a kevésbé intézményesített, fiatal democráciák tulajdonságaként említjük, a politikatudomány egyelőre nem talált empirikus bizonyítékot arra, hogy az ezen változást indukáló tényezők különböznek-e bizonyos democráciákban.

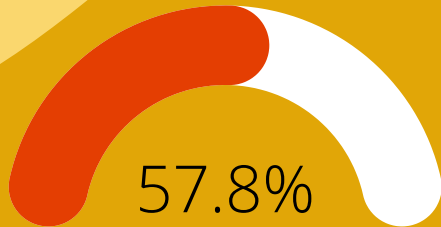
A szerző az elemzés téziseként azt állapítja meg, hogy a fiatal democráciákban sokkal fontosabb tényező a párt támogatottsága, míg a régi democráciákban inkább az ideológia és identitás meghatározó. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy az új democráciákban egy választás potenciális elvesztése több tagot fordít el pártjától, mint a régi democráciákban, a régi democráciákban pedig az ideológiai fordulatokat viselik nehezebben a párt hívei.

A szerző az 1990-2013 közötti időszakban 25 posztkommunista és régi európai demokrácia összehasonlító vizsgálatával igazolja téziséit. A kutatás eredményei alapján az új democráciákban átlagosan a pártok 57,8 százaléka, míg a régiekben 30,75 százalék tapasztalja a tagok elpártolását egy ciklus alatt.

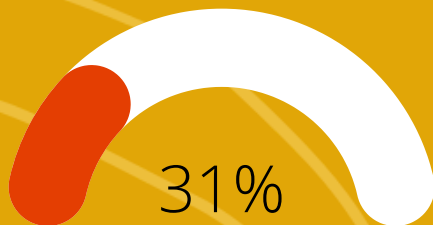
Az elemző 3 pártváltást kiváltó okot vizsgál: a pártok támogatottságát, politikai döntéseit, és az ideológiai motivációt. A kutatás eredményei bizonyítják, hogy a régi democráciákban a pártpolitikai döntések és az ideológiai érdekek szerepelnek pártváltást kiváltó okként. A párt ideológiai letisztulása jelentősen hozzájárul a párt tagjainak hűségéhez, akkor is, ha az képtelen tagjainak juttatásokat, vagy az újra megválasztás lehetőségét biztosítani. Ezzel szemben azok a pártok akik ideológiai fordulatokat hajtanak végre a ciklus közben, sokkal nehezebben tartják meg tagjaikat.

Az új democráciákban ennél jelentősebb szerepet kap a pártpolitika. A kormánypártok sokkal több párttagot veszítenek el abban az esetben, ha a párt képtelen fenntartani támogatottságát, hiszen ezáltal tagjaiknak nem tudják biztosítani a újraválasztás lehetőségét.

Röviden

Párttagok elpártolása az új demokráciákban egy ciklus alatt.

Párttagok elpártolása a régi demokráciákban egy ciklus alatt.

A szerző által kijelölt legfontosabb elpártolási indokok.

Elad Klein

Explaining legislative party switching in advanced and new democracies, *Party Politics*. 2021;27(2):329–340.

A politikai elidegenülés, mint a népszavazás legfőbb eszköze

Stuart Fox tanulmánya a Brexit megszavazásának háttérében álló politikai indokot vizsgálja. Sokan úgy vélik, hogy a Brexit megszavazásában jelentős szerepe volt a politikai intézményekkel szembeni egyre negatívabb közhangulatnak. A gyakori tévhittel szemben elemzése azt bizonyítja, hogy a népszavazást nem a szavazók politikai elidegenedés döntötte el. Fox szerint a politikai elitől való elidegenülés ugyanúgy jelen volt mindkét táborban, ezáltal ez nem lehetett a Brexit megszavazásának kiváltó oka.

Ennek ellenére a kutatás eredményei azt mutatják, hogy a jelenségnek szerepe volt a Brexitben, hiszen körülbelül minden negyedik brit felnőtt saját elmondása szerint elidegenítve éri magát a brit politikától. Azonban az elemző szerint ennek nem a Brexittel kapcsolatban is sokat emlegetett migráció vagy a gazdasági depriváció az oka, hanem maga a politikai rendszer. Azok szerint, akik így gondolkodnak, a rendszer nem tartja tiszteletben a demokratikus választási normákat, és nem fordít elég figyelmet a szavazókra. Ezek az állampolgárok valóban sokkal nagyobb arányban szavazták meg a Brexitet, mint az átlagszavazók. Ennek ellenére az elidegenedés jelensége sokkal kisebb befolyással bírt a Brexit tekintetében, mint más mutatók, pl. a nemzeti identitás vagy a végzettség.

Az elidegenülés és a Brexit megszavazása közötti asszociáció hiányának több oka lehet. A kutatás megmutatta, hogy a politikai elidegenedés teljesen másképp hatott a Brexitre, mint általában az országgyűlési vagy önkormányzati választásokra, hiszen ez a népszavazás szinte matematikai pontossággal osztotta meg a brit nemzetet adott társadalmi jellemzők (kor, végzettség, régió, nemzeti identitás, ideológia) alapján.

Egy másik magyarázat lehet az, hogy a Brexitet kezdeményező oldal, élén Nigel Farage-al mind olyan politikai szereplőkkel kampányolt a Brexit mellett, akik ugyanúgy a politikai elit részei, csakúgy, mint a maradáspártiak ezzel elidegenítve mind a Brexitet támogató, mind az azt ellenző, elidegenedett szavazókat.

Röviden

A szerző a Brexit esettanulmányán keresztül teszteli téziséit.

Az általános tévhittel szemben az elemzés eredménye azt mutatja, hogy a politikai elidegenülés nem volt jelentős hatással a voksolókra.

A szerző szerint a kor, végzettség, nemzeti identitás és az ideológia nagyobb szerepet játszottak.

Stuart Fox

Political alienation and referendums: how political alienation was related to support for Brexit, *British Politics* volume 16, pages 16–35 (2021)

A kisország mindig kicsi marad?

Robert I. Csehi és Petr Kaniok a Brexit tárgyalások idején állították fel elméletüket, miszerint minél jobban politizálódik egy európai uniós döntéshozatali procedúra, annál inkább megnő a kis országok jelentősége benne. Ez a hipotézis amiatt is jelentős, mivel a kisebb országok, amiket a szerzőpáros esettanulmányként hoz (Magyarország, Csehország, Szlovákia, és Szlovénia) ritkán játszanak jelentős szerepet az EUs döntéshozatalokban. Empirikus kutatásuk alatt azonban kiderült, hogy a hipotézisük hibás; a valóságban az "egyszer kis ország, mindig kis ország" elv uralkodik a kérdés politizáltságától függetlenül.

Habár a négy ország attitűdje az EU és az EU hatékonysága felé jelentősen eltér, a Brexit tárgyalások alatt mind ugyanazt a stratégiát követték. Mindannyian nagyobb országokkal tárgyaltak (legtöbbször Németország), majd ezen országok képviselték az érdekeiket. Se nem tárgyaltak külön az Egyesült Királysággal, se nem fogtak össze kis országokként, hogy egy közös álláspontot képviseljenek. A szerzőpáros kiemeli a V4 találkozások egy sajátosságát: nem szövetséget formál a négy ország a többi EU taggal szemben, hanem csupán tájékoztatják a másik három V4 tagot a véleményeikről.

A szerzők a végén kiemelik, hogy habár az elméletük elbukott, szerintük így is releváns a tanulmány, mivel leírja a kis európai országok működését egy ismeretlen konfliktushelyzetben (Brexit), ilyen kutatást pedig korábban nem publikáltak. A tanulmány így inkább szolgál egy ismert elmélet megerősítéseként, habár a szerző hangsúlyozza az, hogy az ő kutatásuk nem talált összefüggést a politizáció és a kis országok jelentősége között a Brexit tárgyalások alatt, más situációkban ez az összefüggés továbbra sem kizárható.

A kis országok Unióban betöltött szerepe jelentős kérdéseket vet fel az EU-n belüli hatalom eloszlásról.

A szerző a Brexit esettanulmányán keresztül teszteli téziséét, miszerint a V4 országoknak nagyobb ereje volt a Brexit politizált kérdésén.

Az empirikus adatok alapján a kis országok a kérdés politizáltságától függetlenül kevés döntéshozó hatalommal bírnak.

Robert I. Csehi & Petr Kaniok

Does Politicization Matter? Small States in East-Central Europe and the Brexit Negotiations, *East European Politics and Societies and Cultures*, vol. 35, no. 1, pp. 136-155

Jobbra mennek a fiatalok?

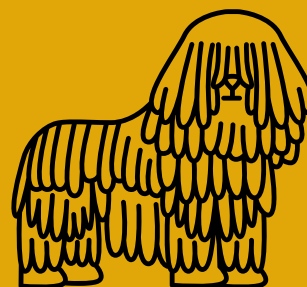
Feischmidt Margit tanulmányában 14 magyar fókuszcsoporton keresztül mutatja be, mi okozza a fiatalság nacionalizmus és szélsőjobb felé fordulását. A fókuszcsoportos kutatás és már létező szakirodalmi elméletek segítségével Feischmidt három lehetséges indokot állapít meg.

Elsőként a szélsőjobb közösséget kínál azon fiataloknak akik a globalizáció eredményeképp elveszettek vagy hontalannak érzik magukat, és identitást keresnek maguknak. Több jobboldali beállítottságú interjúalany is beszél a Nemzeti Ifjúsági Táborban, különböző nomád táborokban, vagy egyéb nemzeti tematikájú táborban eltöltött éveiről hasonló tapasztalatokkal. Ezekben a táborokban találtak először olyan közösségre, ahol családi és egyéb háttértől függetlenül elfogadták őket, illetve egy olyan értékrendet tudtak egyszerűen elsajátítani, ami egy átlátható keretrendszer adott az életüknek.

Sok fiatal azért is radikalizálódik a szélsőjobb felé, mert a vidéki magyar fiatalság egyik legnagyobb konfliktusforrására, a magyar romák helyzetére, csak a jobboldal kínál egyértelmű megoldást. Több jobboldali interjúalany is felhozta a "roma kérdést", mint az egyik legfontosabb problémát Magyarországon majd később ez a téma okozta a legnagyobb egyet nem értést a fókuszcsoportokban.

Utolsóként Feischmidt kiemeli, hogy a mai magyar pártok közül először a Jobbik volt rendszerkritikus, így mindazon fiatalok, akik nem voltak elégedettek a kapitalizmussal, az Európai Unióban betöltött szerepünkkel, vagy egyéb társadalmi status quo-val, azok csak a jobboldalhoz fordulhattak. Továbbá egy ideig a Jobbik lefedte a magyar jobboldal egy jelentős részét, tehát egyértelmű volt egy politika iránt érdeklődő fiatalnak, hogy ha jobboldali szimpatizáns, akkor melyik közösséghez forduljon. Ehhez képest a magyar baloldal pluralizáltsága miatt rengeteg politika iránt érdeklődő baloldali fiatalnak nincs olyan közössége, aminek igazán a részese lehetne, vagy amivel igazán egyetértene.

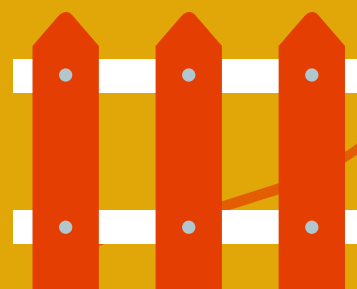
A szerző 14, magyar fiatalokat célzó fókuszcsoportos kutatást végzett.

A magyar fiatalok sokszor közösség hiányában fordulnak jobboldali szervezetekhez.

Jelentős a radikalizálódás a vidéki fiatalok körében a romák társadalmi integrációjának hiányából adódott feszültség miatt.

Feischmidt Margit

The Nationalist Turn in Youth Culture: Far-Right Political Sympathies and the Frames of National Belonging among Hungarian Youth, *Intersections*, 6(4), pp. 155-174

A diktátor dilemmája

Jack Paine játékelméleti modellezéssel keresi a megoldást a diktátorok dilemmájára, miszerint külső támadás elleni védekezés esetén mennyi hatalmat adhat a diktátor az elitnek úgy, hogy az ne taszítsa őt le a trónról. A modell nem csak a meglévő diktatúrák működésébe enged betekintést, de segíthet megérteni a kiépülő autokrata rezsimek döntéseit is.

A dilemmát először minden szereplő szemszögéből körüljárja. A diktátor szempontjából, ha biztos benne, hogy az elit segítségével nélkül le tud verni bármilyen külső fenyegetést vagy lázadást, akkor nincs értelme hatalmat adnia az elitnek. Ez csupán elméleti szinten működik, hiszen, ha van egy erős hadsereg, amely képes külső támadások ellen megvédeni az országot ahhoz máris hozzátartozik egy katonai elit, vagyis a diktátor ad egy bizonyos elitnek hatalmat. Így a kérdés inkább az, mennyi hatalmat adhat ki a kezéből a diktátor? Jack Paine szerint, ha az elit csak a társadalomnak egy szűk rétege, sokkal kockázatosabb hatalmat adni nekik, mivel könnyen összefoghatnak a diktátor ellen. Viszont, ha az elit egy nagyobb társadalmi réteg, a diktátor nyugodtan adhat neki több befolyást, mivel a belső viszályok ellehetetlenítik az összefogást.

Az elit szempontjából is érdekes a kérdés. Látszólag az elitnek minden esetben a több hatalom az ideális választás, de közelebbről megnézve ez csak külső fenyegetés esetén igaz. Ha belső fenyegetés, például forradalom ellen kéri a diktátor az elit segítségét úgy az elitnek csak akkor áll érdekében segíteni, ha biztos a forradalom bukásában. Másképp sokkal többet veszít a forradalom utáni megtorlásokban, érdemesebb tehát háttérbe szorulnia, és az új rendszerben megpróbálni befolyást szereznie.

Jack Paine matematikai modellt is felállít elméletéhez, ami tovább igazolja feltevését: a diktátornak az elit nagysága, míg az elitnek a forradalom sikerének esélye a legfontosabb változó. Fontos változók még a puccs elleni védelmek (ha vannak), a társadalmi berendezkedés, a társadalom preferenciája az egyed vagy elituralom között, illetve a nemzetközi helyzet.

A szerző játékelméleti modellel teszteli, hogy egy diktátor mennyi hatalmat engedhet át az elitnek külső támadás esetén.

Az elit számára a diktátor elleni forradalom sikerének esélye határozza meg a döntést.

A diktátornak az elit nagysága a fontos változó.

Jack Paine

The Dictator's Power Sharing Dilemma: Countering Dual Outside Threats, *American Journal of Political Science*, vol. 65, no. 2, pp. 510-527

Libernyákok és OIG: Modortalanság a politikai kommunikációban

Szabó Gabriella és Farkas Xénia elemzésükben a modortalanság politikai kommunikációs szerepének kutatására vállalkoznak. Az írás először körbejárja a már létező szakirodalmat a témában, majd kiemeli a téma további kutatásának fokozott relevanciáját, hogy végül három lehetséges irányt vázoljon fel a további kutatásokhoz.

A létező szakirodalom a politikai modortalanságot (angolul "incivility") a politikai normák megsértéseként definiálja, hiszen a társadalmi konvenciók szerint politikusok a szavazók felé a legjobb arcukat mutatják, a többi politikussal pedig civilizált kollegiális viszonyt folytatnak. Az egyre elterjedő politikai modortalanság tehát felrúgja a megszokott politikai normákat, és potenciálisan új normákkal helyettesíti azt.

Több oka is lehet a politikai modortalanságnak, kezdve a véletlen elszólásokkal, mint egy bekapcsolva felejtett mikrofonon rögzített káromkodás. A modortalanság lehet kontextusból kikerülő szándékos, ám nem a nyilvánosságnak célzott megnyilvánulás, ilyen eset volt Gyurcsány Ferenc őszi beszéde. Harmadik típusként ismert a modortalanság szándékolt és széles nyilvánosságnak célzott fajtája, amely általában sokkhatást akar kiváltani, ereje a meghökkentésben van. Erre példa Hadházy Ákos 2019-es beszéde melyben "szánalmas balfaszoknak" nevezte az ellenzéket, hogy felrázza a közhangulatot. A negyedik, egyben a szerzők szerint hazánkban leggyakoribb példa, mikor habár a sértett fél felszólal a modortalanság ellen, az elkövető azt nem ismeri el problémaként. A kormánynak sértőek az ellenzéki tüntetők "OIG" kiáltásai, míg az ellenzéket sérti a kormány gyűlöletkeltő kommunikációja, de egyik sem ismeri el a saját tetteit sértésként.

Jövőbeni kutatási területként a szerzőpáros a pszichológiai, társadalomtudományi, illetve nyelvészeti megközelítést jelöli meg. A pszichológiai aspektus tovább foglalkozhatna a modortalanság lélektani okaival. Társadalomtudományi szempontból érdekes kérdéseket vet fel, hogy vajon a modortalanság egy elkerülhetetlen része a politikai kultúrának, avagy a modern politika új jelensége? Nyelvészeti megközelítésként pedig a szerzők felvetik, hogy mivel a magyar ember bizonyítottan többet káromkodik az átlagosnál, lehetséges-e, hogy a felfokozott politikai modortalanság Magyarországon a nyelvi kultúránkból ered?

Röviden

A szakirodalmi definíció szerint a modortalanság a politikai normák megsértése.

Az öszödi beszéd a modortalanság kontextus nélküli, szándékos formája.

Hadházy Ákos 2019-es 'szánalmas balfaszok' kijelentése a politikai modortalanság szándékos, sokkhatást kiváltó formája.

Szabó Gabriella & Farkas Xénia

Libernyákok és O1G: Modortalanság a politikai kommunikációban, Politikatudományi Szemle, XXX/1. , pp. 60-81

Érzelmek húrjain: Politikai kommunikáció a közösségi médiában

Az alábbi kutatás a Politikatudományi Szemle hasábjain jelent meg, a megírását pedig a téma aktualitásával és hiánypótló mivoltával indokolják a szerzők. Aktuális, mert csak az utóbbi években kezdett a közösségi média, mint platform helyet adni a politikusoknak, politikai üzeneteknek. Ráadásul a népszerű bejegyzések elterjedésére – így valószínűbb célba érésére – is egyre több energiát fordítanak a politikusok. Hiánypótló pedig azért, mert az eddigi kutatások érzelmeket érzületek ugyan kimutattak, de a sikeres érzelmekeltésről, illetve az abból következő bejegyzés, üzenet népszerűségéről még nem született kutatás. A politikai kommunikációban azért is fontos egy ilyen kutatás, mert az állampolgári reakciók jelentős hatást gyakorolnak a politikai napirendre – minél több a reakció, annál több emberhez jut el. A kutatás során három csoportba sorolták a különböző bejegyzéseket, aszerint, hogy milyen érzelmeket próbálnak kelteni:

- Negatív érzelmek: elsősorban düh és szomorúság – ezekből 10 került a legnépszerűbbek közé
- Pozitív érzelmek: öröm, boldogság – leginkább hatékony 24 került a legjobbak közé
- Érzelmi töltet nélküli politikai tartalmak – legkevésbé hatékony, 8 került a legnépszerűbbek közé

A düh érzelmet kiváltani igyekvő posztok hatékonysága abban rejlik, hogy a posztoló informálja a felhasználókat a rájuk is leselkedő veszélyről, ami cselekvést kíván a megelőzés érdekében, így az olvasó jó eséllyel reagál is a posztra.

A pozitív érzelmeket kiváltó posztoknál általában a köszönetnyilvánítások és a politikus-választó közötti kapcsolatot főleg a hálát kifejező bejegyzések. Utóbbiak azért működnek jól, mert a választók magukénak érzik a sikert, amiért a posztoló hálát ad, előbbiek pedig – mint a „köszönöm a bizalmat” jellegű posztok – kifejezik a szavazás cselekedetének a fontosságát, így a választók is fontosnak érzik magukat. Valamint vannak még a köszöntések, melyek a politikamentességük miatt lehetnek népszerűek, így azoktól is reakciót kaphatnak, akik jellemzően passzívak.

A semleges tartalmú bejegyzések – kampányvideók, események közvetítése – népszerűtlenségének oka pedig abból fakad, hogy jelentősebb elköteleződést igényelnek.

A social media egyre fontosabb színtere a politikai üzenetek közvetítésének

A kutatás szerint a leghatékonyabbak a pozitív üzenetet tartalmazó, ezeket követik a negatív üzenetet hordozó posztok, míg a neutrálisak a legkevésbé célravezetőek

Az állampolgári reakciók jelentős hatással vannak az agendára

Bene Márton & Burai Krisztina

Érzelmek húrjain – Politikai kommunikáció és állampolgári reaktivitás a közösségi médiában, Politikatudományi Szemle, XXX/1. , pp. 82-103

A választók mikor támogatják a hatalom kisajátítását Amerikában?

Az alábbi írás a Journal of Democracy hasábjain jelent meg, melynek vizsgálata azon tengeren túli államokra korlátozódik, amelyekben megfigyelhetők a demokrácia erodálásának jegyei. A kutatók arra kíváncsiak, hogy ezen államok – USA, Mexikó, Brazília, Argentína – választói miért hagyják (figyelmen kívül) esetekben pedig miért támogatják a regnáló politikai vezető demokrácia leépítő tevékenységét. Világos, hogy a demokratikus hagyományok az USA-t leszámítva nem tekinthetők jelentősnek, mindenesetre az eredmények erős hasonlóságokat mutatnak – így a magyar folyamatokra is részben magyarázatot adhat a tanulmány. A kiinduló állítás, hogy a demokráciára a legnagyobb fenyegetést nem egy puccs vagy külső nyomás, hanem maga a megválasztott vezető jelentheti. A kérdés csak az, miért nem szabnak ennek gátat, sőt, esetenként miért támogatják ezt a választók. Gondolhatnánk, hogy azért tehetik meg ezeket a politikai vezetők, mert a választók nincsen megfelelő rálátásuk az alábbi kérdésekre, de egyáltalán nem erről van szó. A vizsgált országtól – és bomlasztó tevékenységtől – függően ugyanis tízből 1-3 választó kifejezetten támogatja a vezetőt a demokráciát romboló tevékenységében. E támogatás pedig akkor kiemelkedő, ha az adott választó a hatalmon levő politikusra szavazott.

Különösen a jobboldali vezetésű országokban – USA, Brazília – jellemzően a mi-ők narratíva megjelenését is okozza, hogy az inkumbenssel szemben állók sokkal érzékenyebben reagálnak e tevékenységre és bélyegzik ellenfelüket antidemokratikusnak. Számos izgalmas kérdéssel és megállapítás mellett a fő kérdésre is választ adnak a szerzők, miszerint három oka lehet annak, hogy a választók támogatják – de legalább is nem gátolják – a demokráciát leépítő vezetőt:

1. A választás időpontjában még nem tudják, milyen döntéseket hoz majd a következő vezető, és előfordulhat, hogy „báránybőrbe bújt farkassal” van dolguk
2. A választók beletörődnek a demokrácia kisebb-nagyobb leépítésébe, cserébe ideológiai elképzeléseik megvalósítását várják.
3. A választó szerint a demokratikusan megválasztott vezetőnek joga van azt tenni, amit a legjobbnak lát, hiszen legitim módon került hatalomra.

Röviden

Mi az oka annak, hogy az amerikai országokban megengedőbbek a választók az autoriter vezetőkkel szemben?

10-ből 3 ember kifejezetten támogatja a megválasztott vezetők autoriter törekvéseit a régióban

A mi-ők narratíva és más populista kommunikáció erősíti az elfogadást a választók részéről

Michael Albertus & Guy Grossman

The Americas: When Do Voters Support Power Grabs?
Journal of democracy XXXII/2 pp. 116-131

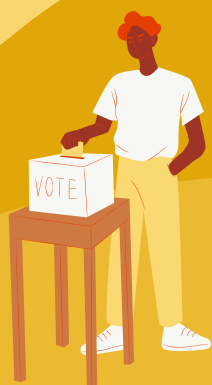

A demokrácia válságának éve

A tanulmány a Freedom House kutatásaira építve jelenti ki a címben is foglalt megállapítást. Rávilágít arra, hogy a demokráciák kétezres évek közepétől kezdődő visszacsúszása extrém méreteket öltött 2020-ban, ez pedig szoros összefüggésben van a koronavírus járvánnyal. Az államok ugyanis kénytelenek voltak megnyirbálni a szabadságjogokat – például kijárási korlátozásokat vezettek be, a sajtó feletti ellenőrzés is teret kapott. Ezen korlátozások pedig önmagukban is rontják a demokrácia minőségét, de egyes országokban az efféle intézkedéseket az ellenzék gyengítésére is használták, s emiatt globálisan romlott a demokrácia minősége a mutatók alapján. A tanulmány Magyarországot is példaként említi, miszerint hazánkban a kormánynak lehetősége volt rendeleti úton való kormányzásra, hiába voltak alacsony mutatók a pandémiát illetően.

A szerzők kitérnek arra is, hogy a magyar kormány ez idő alatt miként vont el forrásokat az ellenzék által irányított önkormányzatoktól, illetve említik a homoszexuálisok örökbefogadásával kapcsolatos intézkedéseket is. A regionális trendeket illetően Amerikában számos országban voltak összecsapások rendőrök, katonák és a szabadságjogaikért tüntető állampolgárok között, de előfordult független újságírók letartóztatása is, amiért információkat közöltek a vírussal kapcsolatban. Ázsiában Kambodzsában a kormánnyal szemben megfogalmazott véleményt nyilvánítókat letartozthatták, Duterte – fülöp-szigeteki elnök – pedig korlátozta a közösségi médiában megjelenő kritikus hangokat, valamint az ún. „terrorista törvény” által bárkit le tudtak tartóztatni vádak nélkül is. A tanulmány körüljárja a további régiókat is, azonban ami szembetűnő, hogy a példák között is leginkább olyan államok szerepelnek – Kína, Fülöp-szigetek, Kambodzsa, Magyarország, Jordánia – melyekben egyébként nincs, vagy már támadás alatt levő demokrácia van. A visszacsúszás tehát főleg a gyengébb demokráciákat érintette, de a leszálló ágon levő USA is említést kapott. Mindenesetre a mutatók kiemelkedő romlásáért az amúgy is visszacsúszásban lévő, vagy nem demokratikus országokban történtek a felelősek.

Röviden

A kutatás szerint a demokrácia minőségének drasztikus romlása mögött a koronavírus járvány, pontosabban az okozatként bevezetett korlátozások állnak.

A legáltalánosabb ilyen jelenség pedig a szólásszabadság korlátozása, valamint a média feletti ellenőrzés kiszélesedése az álhírek visszaszorítása érdekében

Sarah Repucci & Amy Slipowitz

The Freedom House Survey for 2020: Democracy in a Year of Crisis, *Journal of democracy* XXXII/2 pp. 45-60.

Miért demokratikus a jövőnk?

Christian Welzel alábbi munkája a *Journal of Democracy* idei második számában jelent meg, és nem csak azért lehet érdekes, mert a szerző Magyarországot és Orbán Viktort is megemlíti, hanem azért is, mert a demokrácia visszacsúszását hangoztató terjedelmes irodalommal szemben is egy alternatív megközelítéssel él. Írásában kitüntetett szerepet szánt a társadalomnak, de különösen annak értékeinek, s annak, hogy ezen értékek meghatározóak lehetnek az adott állam politikai rendszerének alakulása szempontjából. Tehát Welzel azzal érvel, hogy a demokrácia továbbra is legnépszerűbb politikai rendszer, sőt a demokrácia tovább terjedését vetíti előre. A visszatérő kifejezés a munkában az emancipatív értékrend, mivel a szerző ebben látja a demokrácia biztos jövőjének a kulcsát. Az egyetemes emberi szabadságjogokra, esélyegyenlőségre ugyanis egyre nagyobb az igény a fiatalabb generációknál, s ezek az értékek egyenes úton vezetnek a demokráciához.

A kulturális értékrend változásait egy igazán szemléletes metaforával igyekszik elmagyarázni: azt a lávához hasonlítja, mely ugyan lassan és többnyire föld alatt mozog, de ami az útjába kerül (ez esetben a politikai intézmények), azt átformálja. Magyarország és Orbán Viktor a lengyelekkel és románokkal együtt kerül említésre. A példáikkal pedig a kulturális értékrend kiemelkedő fontosságát szeretné szemléltetni a szerző. Bizonyítható ugyanis, hogy az említett országok sikeresen importálták a demokratikus intézményrendszert a rendszerváltást követően, azonban a kulturális jegyek – nem meglepő módon – az előző rendszer beidegződésein alapulnak, s ezt olyan populistá vezetőik, mint amilyen Orbán Viktor is ki tudják használni és igyekeznek eltávolítani a demokrácia liberális jegyeit. A demokrácia aktuális helyzetével kapcsolatban megjegyezhetjük, hogy félrevezetőek lehetnek a demokrácia támogatottságát mérő kutatások, ugyanis a demokrácia téves értelmezései miatt jelentősen nagyobb eredményt kapunk, s ezért indokolt a támogatottság és az emancipatív értékrend együttes vizsgálata. Az írás alapján, ha jelen helyzet nem is fényes a demokrácia számára, a jövő mindenképpen az, hiszen az emancipatív értékrend terjedése – főleg a fiatalok körében – előrevetíti a demokrácia sikereit.

A szerző szerint a demokrácia továbbra is a legnépszerűbb politikai rendszer.

A demokrácia pozitív jövőjét a fiatalok kulturális jellemzőivel is alátámasztja

A kulturális változások (melyek olyanok, akár a lassan folyó láva) meghatározóak a demokrácia jövőjében

Christian Welzel

Why the future is democratic,
Journal of democracy XXXII/2 pp. 132-144

Biden külpolitikája: vissza az amerikai hegemoniához?

Jessica T. Mathews elemzésében Joe Biden amerikai elnök külpolitikai stratégiáját járja körül, mely fő irányvonala az elnökjelölti kampány retorikája alapján a Donald Trump elnöksége előtti külpolitikai és diplomáciai kapcsolatok helyreállítása. A szerző elismeri a Trump külpolitikáját illető kritikákat, valamint Trump külpolitikai döntéseit destruktívnak és kártékonynak értékeli, kiemelve problémaként az autoriter vezetőkkel való kapcsolat megerősítését, a nemzetközi egyezményekből való kilépést, valamint a bilaterális viszonyok és szövetségi politikák meggyengülését. Ezen túlmenően azonban arra hívja fel a figyelmet az elemzés, hogy az Egyesült Államok globális pozíciója és külpolitikai helyzete nem Donald Trump alatt kezdett el megromlani, hanem egy hosszú folyamatnak az eredménye, amely az elmúlt két évtizedben az amerikai vezetés meggyengüléséhez, és egy sor elhibázott külpolitikai és helyi döntéshez vezetett.

Mathews elemzésében azt a retorikát kritizálja tehát, amely a Trump utáni érában egy gyors visszarendeződést ígér a nemzetközi szinten egy Egyesült Államok hegemoniájára épülő világrend irányába. Ezen kritika alapja annak a beismerése, hogy az amerikai külpolitika olyan alapelvekre épül (főként az USA egyedüli dominanciájára), melyek ma már nem igazak, és melyek ezáltal az iraki háborúval, a Közel-Kelet destabilizációjával, vagy a 2008-as válsággal katasztrofális globális hatású döntésekhez vezetett.

A szerző ezért amellet érvel, hogy téves és veszélyes az a retorika, mely Amerikát, mint hegemon szereplőt írja le a nemzetközi politikában, mivel az USA ezen pozíciói nem helyreállíthatók. Ehelyett a külpolitikai döntéseknek és szempontoknak nagyobb hangsúllyal kellene megjelenie az amerikai választásokon és az Egyesült Államoknak meg kell határozni tisztán saját nemzeti érdekeit, és egy progresszív, ezen érdekekre épülő külpolitikát kell folytatnia ahelyett, hogy megpróbál visszatérni az amerikai hegemonia már rég nem való álomképéhez. Bár a cikk nem tér ki konkrétan a magyar viszonyra, Magyarország az Egyesült Államok szemében egyre inkább az autoriter hatalommal rendelkező országok közé tartozik, mely folyamat megállítása elsődleges cél lehet az amerikai szövetségi rendszer megerősítése érdekében.

Röviden

Joe Biden fő külpolitikai célként az Egyesült Államok egyedüli hegemón nagyhatalmi pozíciójának visszaállítását tűzte ki célul.

A szerző szerint azonban a 21. század új nagyhatalmi viszonyai miatt csak egy realisztikus stratégiai lépéseket hozó, nemzeti érdekeket szem előtt tartó külpolitika lehet sikeres az USA számára.

Jessica T. Mathews

Present at the Re-Creation? U.S. Foreign Policy Must Be Remade, Not Restored,, Foreign Affairs March/April 2021

Európa-ellenes stratégiák

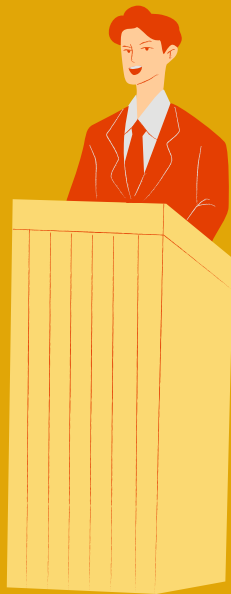
Bartek Pytlas tanulmánya a radikális jobboldali pártok Európához való viszonyulását, ezen belül is az úgynevezett „Európa-ellenes stratégiát”, valamint ezen pártok 'mainstreaming' kommunikációs taktikáját vizsgálja. Ez utóbbi segítségével elérhetik, hogy a politikai mainstream részévé váljanak, így egy széleskörű legitimációt szerezve a hagyományos kultúrát előtérbe helyező elképzeléseiknek. A kutatás egy számítógépes kvalitatív adatelemző szoftver segítségével elvégzett kommunikációs elemzésre épül, mely három európai jobboldali radikális párt, a franciaországi Front National (FN), a németországi Alternative für Deutschland (AfD) és a magyarországi Fidesz hivatalos Facebook kommunikációját elemezte 2015 januárja és 2016 decembere között.

A tanulmány új szemléletmódot hoz az európai jobboldali radikális pártok elemzésébe azzal, hogy elveti azt a hozzáállást, amely a közéleti és politikai viták retorikájához hasonlóan egyszerűen destruktívnek titulálja ezen pártok kommunikációját, és egy új perspektívában vizsgálja ezt. Ennek az új perspektívának az alapja az ezen pártok által adoptált Európa-ellenes, EU-val kritikus keretelési stratégia, mely révén a radikális jobboldali pártok úgy fogalmazzák meg kritikát az EU-val, annak intézményeivel, vagy akár alapvető értékeivel szemben, hogy eközben egy pozitív képet alakítanak ki – az EU iránti társadalmi támogatottságra alapozva – egy 'valóban európai' politikai működésről, mint a jelenlegi EU alternatívájáról.

Pytlas tanulmánya rámutat azokra az árnyalt, finomhangolt kommunikációs stratégiai eszközökre, amelyet a radikális jobboldali pártok ki tudnak használni úgy, hogy az Európai Uniót és annak értékeit átkeretelve használják egy euroszeptikus álláspont népszerűsítésére. Ez a fajta Európa-ellenes retorika, mely (a retorika szintjén) nem az EU szükségességét, hasznát vagy értékeit, hanem annak jelenlegi megvalósulását kritizálja és kisajátítja magának ezen európai értékekre való hivatkozást, különösen veszélyes lehet az Unió jövőjére nézve Pytlas szerint, mivel ez a kommunikációs stratégia képes kialakítani ezen radikális pártok széleskörű társadalmi legitimációját.

A radikális jobboldali európai pártok euroszkeptikus kommunikációjára egy új, kettős jellegű kommunikáció jellemző, mely az EU jelenlegi formájában való elutasítására, és az egységes Európa iránti vágyképekre egyszerre épít.

Az Európai Unióval kritikus kommunikációs keretezési stratégia ötvözve az EU, mint ideális intézményrendszerre lehetőséget teremtő szisztéma képével különösen veszélyes lehet az integráció jövőjére nézve Pytlas szerint.

Bartek Pytlas

Hijacking Europe: Counter-European Strategies and Radical Right Mainstreaming during the Humanitarian Crisis Debate 2015-16 Journal of Common Market Studies Volume 59, Issue 2 March 2021, Pages 189-205

Az Unió jövője: egyes forgatókönyvek társadalmi támogatottsága

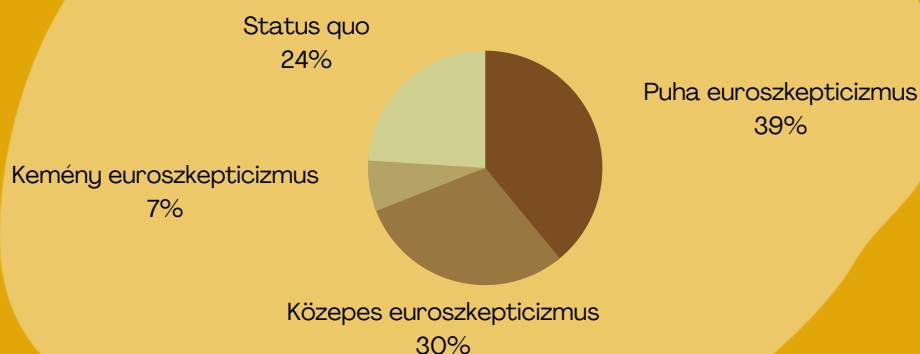
Andreas C. Goldberg, Erika J. van Elsas és Claes H. de Vreese a *Journal of Common Market Studies* folyóiratban megjelent tanulmányukban új megközelítéseken keresztül vizsgálják az Európai Unió jövőjét illető alternatív forgatókönyvek társadalmi támogatottságát, valamint az egyes, jelenlegi EU-hoz való viszonyulások ezen scenáriók támogatottságára való következményeit.

A tanulmány több újítást is hoz az EU jövőjére vonatkozó társadalmi igények, a különböző jövőképek társadalmi támogatottságát vizsgáló kutatások terén. Egyrészt, egy scenárió-alapú megközelítést alkalmaz, amelyben 8 alternatív forgatókönyvet állítottak fel előzetesen a szerzők, és ezeknek a társadalmi támogatottságát mérték egy reprezentatív holland mintán. Másodsor, a kutatás kifejezetten az Európai Unió jövőjét illető preferenciákat méri a megszokott múlt- és jelenértékelések helyett. Harmadszor, a tanulmány az egyes jövőscenáriók támogatottságának a felmérésén túl összeköti ezen preferenciákat a múltbéli és jelenlegi társadalmi és politikai helyzetértékelésekkel. A kutatás megállapítja, hogy a holland társadalom közel kétharmada a puha, vagy közepes euroszeptikusok köréhez tartozik, tehát bár kritikusak az EU jelenlegi formájával szemben, fontosnak tartják, hogy Hollandia valamilyen a szimpla gazdasági integrációnál mélyebb együttműködésben működjön szomszédaival. A kutatás bizonyítja, hogy a társadalom egyéb társadalmi és politikai helyzetértékeléseihez egyértelműen csatolhatóak preferenciák az EU jövőjéről való elképzelések tekintetében, így például akik magukat inkább a globalizáció nyertesének tekintik, puha euroszeptikusok (a jelenlegi unió megreformálását szeretnék), míg a vesztesek inkább a kemény euroszeptikusok táborát gyarapítják (Hollandia teljes függetlenedését támogatják).

Bár a kutatás holland mintával a hollandiai viszonyok feltárására vállalkozik, mégis hiánypótló megközelítésével és módszertanával nagy hatással lehet az EU jövőjét tanulmányozó kutatások, valamint az integráció jövőjéről folyó társadalmi vita terén. Emellett joggal feltételezhetjük, hogy a tanulmány fontosabb megállapításai, igazak lehetnek más európai társadalmakra is.

A tanulmány szerzői 8 az EU jövőjéről alkotott alternatív scenárió támogatottságait vizsgálják Hollandiában.

Az ábra ezen forgatókönyvek támogatottságát mutatja az elsődleges preferenciák alapján.

Faktorok hatása a preferenciák alakulására

globalizáció vesztese	→	kemény
globalizáció nyertese	→	puha
jobboldali szavazó	→	kemény / közepes
baloldali szavazó	→	puha

Andreas C. Goldberg, Erika J. van Elsas & Claes H. de Vreese

Eurovisions: An Exploration and Explanation of Public Preferences for Future EU Scenarios, *Journal of Common Market Studies*, Volume 59, Issue 2, March 2021 Pages 222-241

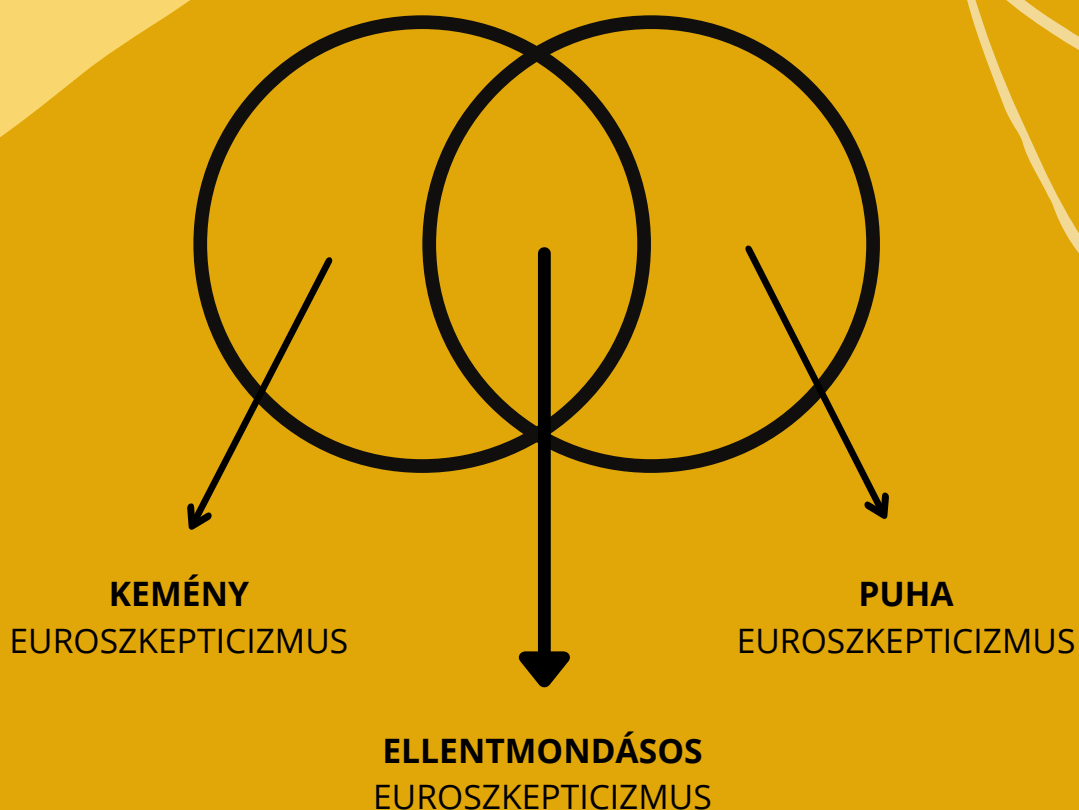
Ellentmondásos euroszepticizmus

Reinhard Heinisch, Duncan McDonnell és Annika Werner tanulmánya a populista radikális jobboldali (PRR) pártok euroszepticizmusát vizsgálja, valamint az euroszepticizmus jelenségének elemzési és értelmezési keretét bővíti. Munkájukat több, általuk végzett kvalitatív elemzésre alapozzák, melyek során európai populista radikális jobboldali pártok (főként a Matteo Salvini vezette olasz Északi Liga és a Heinz-Christian Strache által vezetett Osztrák Szabadságpárt) 2014-es Európai Parlamenti választásokra kiadott programját, valamint a-ös időszakban vezetőik által elmondott beszédeket vizsgálták.

A szerzők kritizálják az euroszepticizmus Paul Taggart és Aleks Szczerbiak által megalkotott, majd a mainstream politikatudományban elterjedt elemzési keretét, mely az úgynevezett kemény és puha euroszepticizmus dichotómiájára épül, és azt vallja, hogy egy adott időben és térben minden euroszeptikus párt egyértelműen besorolható a két kategória egyikébe. Tanulmányukban egy új, harmadik kategóriát javasolnak az elemzéshez, melyet ellentmondásos euroszepticizmusnak neveznek.

Az olasz és osztrák PRR pártok kommunikációjának elemzése során megállapítja a tanulmány, hogy bár egyértelműen erősen euroszeptikus pártokról beszélhetünk mindkét esetben, melyek retorikailag sokszor a kemény euroszepticizmus jegyeit hordozzák magukon, mindkét párt erősen elhatárolódik az Európai Unióból való kilépés gondolatától, így hiba lenne ezen pártokat olyan kemény euroszeptikus pártokkal, mint a brit UKIP vagy a holland Szabadságpárt (PVV) egy kategóriába sorolni, melyek az EU-ból való kilépés mellett foglalnak állást.

Felhívják a figyelmet, hogy bár elemzésükben legfőképp az olasz és osztrák példát vizsgálják, minden bizonnyal sok európai országban jelen vannak az ezen pártokhoz hasonló ellentmondásos euroszeptikusok, mivel politikai stratégia szempontjából, az euroszeptikus pártoknak elemi érdekük minél szélesebb társadalmi bázis kialakítása, melyhez alkalmas lehet az ellentmondásos euroszeptikus kommunikációs stratégia alkalmazása. A Fidesz kommunikációját figyelve a magyar kormánypárt is ebbe a kategóriába besorolhatónak tűnik.

A kemény és puha euroszepticismus dichotómiáját meghaladva a szerzők bevezetik az ellentmondásos euroszepticismus fogalmát, mely azon pártokat írja le, akik bár retorikájukban erősen kritikusak az EU-val szemben, elzárkóznak az integrációból való kilépés lehetőségétől.

Reinhard Heinisch, Duncan McDonnell & Annika Werner

Equivocal Euroscepticism: How Populist Radical Right Parties Can Have Their EU Cake and Eat It, *Journal of Common Market Studies* Volume 59, Issue 2, March 2021 Pages 335–353